

Тема: Окупаційний режим та Рух опору

План.

1. Рух Опору
2. Відкриття Другого фронту в Європі. Визволення Франції
3. «Вахта на Рейні». Останній німецький наступ на Заході

Література

1. Бураков Ю.В. Всесвітня історія: новітні часи. -1945-1998: Підручник для 11 кл.- К.: «Генеза», 2000 – 400с.;
2. Гісем О.В. «Всесвітня історія 10-11 клас (розробки уроків)».- Харків «Ранок» 2007р.;
3. Воронявський О.В. «Всесвітня історія»: Наочний довідник / О.В. Воронявський, Н.Л. Міщенко. – Х.: Вид-во «Ранок», 2011. – 128 с.
4. <http://ukrmap.su/uk-uh5> - Всесвітня історія

1. Колабораціонізм – явище, яке притаманне періоду Другої світової війни. Співробітництво урядів, окремих осіб з окупантами.

Рух Опору – національно-визвольний рух проти зовнішнього та внутрішнього фашизму та встановленого ним окупаційного порядку.

Окупаційна політика Німеччини та Японії призвела до розгортання руху Опору. Він виник на території всіх окупованих країн, але розмах його був різним. На чолі руху Опору стали соціалістичні, комуністичні, радикальні й націоналістичні партії. У результаті перемог на фронтах військ Антигітлерівської коаліції значно посилюється рух Опору проти окупантів у країнах Європи. У багатьох з них створювалися партизанські загони, підпільні організації. Значного розмаху набув народно-визвольний рух в Югославії. Із 1941 р. тут велись активні партизанські дії проти фашистів. Партизанський рух в Югославії був представлений загонами емігрантського уряду – четником (командувач Д. Михайлович) і Народно-визвольною армією Югославії (НВАЮ) під керівництвом комуністів на чолі з Й. Броз Тіто.

У СРСР боротьба народних месників досягла особливо великого розмаху. Її очолив Центральний штаб партизанського руху. Основною базою партизанів була Білорусія. Тут знаходилися найбільші з'єднання і великі партизанські райони. В Україні центр партизанського руху був зосереджений у північних районах. Існував постійний зв'язок між партизанськими

базами і «Великою землею», звідки партизанам постачали зброю. Боротьбу з фашистами вели також загони Української повстанської армії. Партизанська боротьба мала як військове, так і політичне значення. Широкомасштабні диверсійні операції партизанів, винищувальні рейди зробили значний внесок у перемогу над фашистами. Значні операції провели партизанські з'єднання С. Ковпака, О. Федорова, О. Сабурова, М. Наумова та ін.

Найширокомасштабніші диверсії були проведені влітку 1943 р. У ході Курської битви під назвою «Рейкова війна» та у вересні 1943 р. під назвою «Концерт». Для охорони своїх комунікацій від партизанів фашисти змушені були тримати у своєму тилу значні сили. Загалом на боротьбу з рухом Опору Німеччині та її союзникам доводилося відволікати більше ніж 10 % своїх сил. Японська окупація теж дала поштовх до розгортання руху Опору. Найбільшого розмаху він набув у Бірмі, Малайї та на Філіппінах, де діяли партизанські армії.

2. Й. Сталін вимагав якомога швидше розпочати бойові дії проти гітлерівських військ на заході Європи. Об'єднане ж союзне командування виходило з необхідності ретельної підготовки до відкрити Другого фронту. Англо-американська конференція в Каїрі 5 грудня 1943 р. визначила, що найважливішими операціями 1944 р. мають стати вторгнення на південь Франції в Нормандію («Оверлорд») і на південь Франції («Енвіл»). Намірам союзників протистояв план німецького командування, що передбачав захист Атлантичного валу – оборонних споруд, розташованих уздовж морського узбережжя Франції. Німецька система оборони Атлантичний вал простягалася від Антверпена до Біскайської затоки й далі уздовж Середземноморського узбережжя Франції (понад 2 тис. км). На світанку 6 червня 1944 р., незважаючи на складну штормову обстановку на морі, почалася висадка союзних військ у Нормандії. Першими висадилися 200 тис. солдатів угруповання військ союзників. Так було відкрито Другий фронт у Європі. Хоча союзники забезпечили собі величезну перевагу в повітрі й деморалізували німців нищівними бомбардуваннями, їм не вдалося виконати план першого дня.

У тилу німців діяли багатотисячні загони партизанів (макі). Після того як французькі дивізії оточили Тулон і Марсель із суші, а флот перетнув вихід до моря, німецькі гарнізони капітулювали. Французькі війська пішли слідом за американськими, що рухались у напрямку Ліона. У серпні в Парижі розпочався страйк залізничників, а наступними днями партизани й підпільники захопили цілі квартали міста. Франція салютувала бійцям руху Опору, його визнаному керівнику Ш. де Голлю і військам генерала Ф. Леклерка. Після звільнення Парижа почалося повне вигнання німців з території Франції і вихід союзних армій на кордони рейху.

3. У жовтні 1944 р. союзники розпочали операцію, мета якої була прорвати лінію Зігфріда, форсувати Рейн і оволодіти Руром – промисловою базою Німеччини. Проте наступ союзників було зупинено. Війська союзників, які отримували все необхідне зі США та Англії, були

прив'язані до роботи атлантичних комунікацій, які у свою чергу залежали від пропускної здатності портів на Півночі Франції, Бельгії, Голландії. Відступаючи, німецькі війська намагалися мак-симально зруйнувати портові споруди, комунікації. Єдиний великий порт, який залишився майже неушкодженим, був Антверпен. Він знаходився близько до фронту і був ідеальним з точки зору постачання військ союзників.

А. Гітлер, програвши на всіх фронтах, не залишав надій перело-тити хід війни на свою користь. Великі сподівання він покладав на суперечності між союзниками. Із цією метою німецьке командування підготувало великий наступ на заході в районі Арден. Метою операції було захоплення союзних військ. Німецький наступ розпочався 16 грудня 1944 р. і тривав до 26 грудня. Німці просунулися на 90 км углиб оборони союзників і зупинилися. Були вичерпані ресурси. На початку січня німецькі війська завдали ще одного удару в Ельзасі. В. Черчілль звернувся до Сталіна з проханням розпочати наступ радянських військ. 12 січня Червона Армія перейшла в наступ на 1200- кілометровій ділянці фронту (Вісло – Одерська операція). Зрозумівши безперспективність подальшого наступу, Гітлер наказав відвести війська на лінію Зігфріда, а найбільш боєздатні частини були спрямовані на радянсько-німецький фронт у район Будапешта.

Питання для закріплення:

- Чому США та Англія відкрили другий фронт у Європі в 1944 р.?
- Хто очолював Тимчасовий уряд Франції на переговорах у Москві 1944 р.?
- Які фактори найбільш впливали на розвиток руху Опору в європейських країнах?